

Naar een Landelijk Opleidingsplan
Huisartsgeneeskunde

**Zorg voor ouderen met complexe
problematiek**

Colofon

Expertgroep Zorg voor ouderen met complexe problematiek

Prof. Dr. Jacobijn Gussekloo (voorzitter), hoogleraar eerstelijns geneeskunde LUMC

Dr. Ben Bottema, huisarts, hoofd huisartsopleiding Radboudumc

Drs. Jolijn de Graaff, huisarts, huisartsopleider

Drs. Sonja Hanedoes, huisarts, SCEN-arts, docent Erasmus MC

Drs. Lida de Jong, kaderhuisarts ouderengeneeskunde, docent AMC

Prof. Dr. François Schellevis, hoogleraar huisartsgeneeskunde, NIVEL, VUmc

Drs. Paul van de Vijver (eindredactie)

Projectgroep Landelijk Opleidingsplan, Huisartsopleiding Nederland

Drs. Paul van de Vijver, huisarts, projectcoördinator

Drs. Kees van der Post, portefeuillehouder hoofden

Dr. Mirjam Nijveldt, onderwijskundige

Dr. Marcel Reinders, projectleider toetsing

Contact

m.nijveldt@huisartsopleiding.nl; p.vdvijver@huisartsopleiding.nl

030-2823460 (secretariaat)

Versie

September 2014

1. Omschrijving van het thema

Definitie

Ouderen met complexe problematiek (in het vervolg: 'ouderen' genoemd) hebben problemen op meerdere domeinen van de gezondheid (fysiek, functioneel, psychisch en/of sociaal) die elkaar negatief beïnvloeden. Het NHG Standpunt gaat ervan uit dat 5–8% van de ouderen boven de 65 tot de ouderen met complexe problematiek gerekend kan worden. Dit percentage stijgt met de leeftijd. Het KNMG standpunt stelt dat 14,5% van de mannen en 20,7% van de vrouwen tot de kwetsbare ouderen behoort. De KNMG hanteert de term kwetsbare ouderen, die hier verder niet gebruikt zal worden. In elk geval betreft de groep ouderen waar het in dit thema over gaat slechts een beperkt deel van alle 65 plussers.

Zorg voor Ouderen met complexe problematiek in de Huisartsopleiding

De zorg voor ouderen is gerelateerd aan herstel of behoud van het (zelfstandig) functioneren. De wensen van de patiënt geven hierbij de doorslag. De uitdaging is om deze ouderen te herkennen, een gezamenlijk gedragen behandelplan vast te stellen en andere hulpverleners binnen en buiten de praktijk hierbij te betrekken. Bij deze ouderen is een proactieve houding nodig. Belangrijke aandachtspunten voor de huisarts zijn verder voldoende tijd nemen, betrekken van de oudere bij het stellen van prioriteiten, polyfarmacie, het voorkomen van overbehandeling en alertheid op onderbehandeling. Om deze taken uit te voeren dient de huisarts de processen van veroudering te kennen die leiden tot een functionele achteruitgang en heeft hij oog voor de variatie en diversiteit onder ouderen.

Organisatie

Het aantal ouderen neemt toe en de zorg verschuift steeds meer naar de eerste lijn, o.a. omdat ouderen langer thuis blijven wonen. De lokale overheid krijgt een prominentere rol in de organisatie van de zorg voor ouderen – deze rol is volop in ontwikkeling waardoor deze voor de huisarts nog niet altijd duidelijk is. De huisarts zal het initiatief moeten nemen om de zorg goed te regelen, dit betekent ook: weten wat van de lokale overheid verwacht kan worden en zo nodig invloed uitoefenen.

Bronnen

1. NHG Standpunt Huisartsenzorg voor ouderen met complexe problematiek (2007)
2. KNMG Standpunt Sterke zorg voor kwetsbare ouderen (KNMG 2010)
3. Praktijkwijzer NHG
4. Zorgplan – functionele diagnostiek (LAEGO– kaderopleiding Ouderen)
5. Multidisciplinaire richtlijn Polyfarmacie bij ouderen (2012)

2. Kenmerkende beroepsactiviteiten

Trefwoord	Kenmerkende beroepsactiviteit	Omschrijving	Competentiegebieden
Deelthema 1: Zorg, individueel			
Vaststellen	1. Stelt vast of er sprake is van complexe problematiek.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stelt vast of problemen op meerdere domeinen van de gezondheid (fysiek, functioneel, psychisch en/of sociaal) elkaar negatief beïnvloeden. ✓ Onderbouwt dit op basis van een eerste beoordeling van (elementen uit) de SFMPC en maakt ook gebruik van minder objectieve inschattingen als het "niet pluis gevoel." ✓ Realiseert zich dat bij complexe problematiek een proactieve aanpak gewenst is. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Medisch handelen 2. Communicatie 6. Wetenschap en onderwijs
Behandelplan	2. Stelt in samenspraak met de patiënt een behandelplan vast.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stelt bij het vaststellen van het behandelplan de wens van de patiënt centraal: de patiënt kan een ander behandeldoel hebben dan de arts. ✓ Stelt het behandelplan vast op basis (van elementen uit) SFMPC en legt de nadruk op behoud, resp. verbeteren van functioneren en zelfredzaamheid. Stelt bij tegenstrijdige of ontbrekende richtlijnen voor de behandeling van aandoeningen samen met de patiënt prioriteiten. ✓ Stelt het behandelplan periodiek bij. ✓ Houdt in de communicatie met de patiënt rekening met beperkingen van cognitieve en sensorische aard. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Medisch handelen 2. Communicatie 7. Professionaliteit
Intercurrente ziekten	3. Behandelt intercurrente ziekten in samenhang met de bestaande (complexe) problematiek.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Houdt rekening met de invloed die een intercurrente ziekte kan hebben op andere aspecten van de gezondheid en het functioneren (bijvoorbeeld bij hartfalen) 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Medisch handelen 4. Organisatie 6. Wetenschap en onderwijs
Afgewogen keuzes	4. Bespreekt vroegtijdig de keuzes in aanvullende diagnostiek en/of behandeling rekening houdend met persoonlijke wensen en levensverwachting.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Legt behandelwens en eventueel behandelverbod in het HIS vast en brengt dit regelmatig ter sprake. ✓ Begeleidt de patiënt in het maken van afgewogen keuzes m.b.t. het ondergaan van nadere diagnostiek en/of behandeling en betreft hierin de persoonlijke wensen, de prognose van de aandoening(en) en de levensverwachting. ✓ Past "advance care planning" toe 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Medisch handelen 2. Communicatie 5. Maatschappelijk handelen 6. Wetenschap en onderwijs
Afstemming	5. Stemt taken bij de zorg voor ouderen af met andere bij de patiënt betrokken hulpverleners.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Overlegt en werkt samen met praktijkondersteuner, fysiotherapeut, apotheker, ergotherapeut en specialist ouderengeneeskunde en kent hun competenties. Dit geldt ook voor op dit moment nog minder bekende zorgverleners, van wie het takenpakket nog niet duidelijk afgebakend is, zoals de casemanager en de rol van de SO in eerste lijn. 	<ul style="list-style-type: none"> 3. Samenwerking 4. Organisatie 5. Maatschappelijk handelen

Trefwoord	Kenmerkende beroepsactiviteit	Omschrijving	Competentiegebieden
Deelthema 2: Zorg op praktijkpopulatie niveau			
Zorgbehoefte	6. Bepaalt periodiek de zorgbehoefte van de ouderen in de praktijk (door screening en/of casefinding) en past het zorgaanbod daar waar mogelijk op aan.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Onderbouwt de keuze voor en de organisatie van screening en/of casefinding zoveel mogelijk op wetenschappelijke inzichten. ✓ Richt de praktijk zodanig in, dat signalen van verminderd (cognitief) functioneren worden herkend, genoteerd en besproken met andere praktijkmedewerkers ✓ Organiseert de praktijk zodanig dat aanwezigheid van complexe problematiek bij ouderen geïnventariseerd en vastgelegd is. ✓ Bepaalt welke rol de praktijk heeft t.o.v. andere zorgverleners in de zorg voor ouderen. 	<ul style="list-style-type: none"> 4. Organisatie 5. Maatschappelijk handelen 6. Wetenschap en onderwijs 7. Professionaliteit
Veiligheid	7. Verbeterd en bewaakt de veiligheid van de ouderenzorg in de praktijk, door onder meer periodieke medicatiereviews en valpreventieprogramma's.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Past criteria voor patiëntveiligheid toe (vanuit inspectie). ✓ Houdt bij het voorschrijven van medicatie rekening met de grotere kans op schadelijke effecten van medicatie, betreft hierin de richtlijn polyfarmacie bij ouderen en gebruikt de Start- en stopcriteria. ✓ Besteedt aandacht aan valpreventie, beperkte mobiliteit, verminderde kracht en zintuiglijke beperkingen (bijv. losse kleding, gebrekkige verlichting) ✓ Beschikt over een actuele sociale kaart m.b.t. zorg voor ouderen. 	<ul style="list-style-type: none"> 3. Samenwerking 5. Maatschappelijk handelen 6. Wetenschap en onderwijs 7. Professionaliteit
Deelthema 3: Organisatie van de zorg op wijkniveau			
Wijk	8. Bepaalt welk aandeel de huisartsvoorziening heeft in de zorg voor ouderen en stemt dit af met andere verantwoordelijken in deze zorg zoals de Gemeente (WMO).	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Is betrokken bij de zorg voor ouderen in de wijk en communiceert dit met relevante partijen. ✓ Heeft inzicht in en kennis van wet- en regelgeving en financiering van de zorg voor ouderen. ✓ Onderhoudt het contact met de gemeente (WMO) en kan patiënten informeren over "wat waar te halen". 	<ul style="list-style-type: none"> 3. Samenwerking 4. Organisatie 5. Maatschappelijk handelen

3. Suggesties fase van de opleiding

Kenmerkende beroepsactiviteit	Competentiegebieden							Opleidingsfase <i>Wanneer toetsen/beoordelen/ beheersen?</i>
	<i>Selectie van de meest exemplarische</i>							
Titel	1	2	3	4	5	6	7	
1. Stelt vast of er sprake is van complexe problematiek.	+	+				+		Jaar 2, jaar 3
2. Stelt in samenspraak met de patiënt een behandelplan vast.	+	+					+	Jaar 2 Jaar 3, eerste helft
3. Behandelt intercurrente ziekten in samenhang met bestaande (complexe) problematiek.	+			+		+		Jaar 2 Jaar 3
4. Bespreekt vroegtijdig de keuzes in aanvullende diagnostiek en/of behandeling rekening houdend met persoonlijke wensen en levensverwachting.	+	+			+	+		Jaar 2 Jaar 3
5. Stemt taken bij de zorg voor ouderen af met andere bij de patiënt betrokken hulpverleners.			+	+	+			Jaar 2 Jaar 3
6. Bepaalt periodiek de zorgbehoefte van de ouderen in de praktijk (door screening en/of casefinding) en past het zorgaanbod daar waar mogelijk op aan.				+	+	+	+	Jaar 3
7. Verbetert en bewaakt de veiligheid van de ouderenzorg in de praktijk, door onder meer periodieke medicatiereviews en valpreventieprogramma's.			+		+	+	+	Jaar 2 Jaar 3
8. Bepaalt welk aandeel de huisartsvoorziening heeft in de zorg voor ouderen en stemt dit af met andere verantwoordelijken in deze zorg zoals de Gemeente (WMO).			+	+	+			Jaar 2 Jaar 3

1 Medisch handelen, 2 Communicatie, 3 Samenwerking, 4 Organisatie, 5 Maatschappelijk handelen, 6 Wetenschap en onderwijs, 7 Professionaliteit